

8. Gleason H. A. J. *Linguistics and English Grammar* / H. A. J. Gleason. – New York.: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1965. – 519 p.
9. Iriskulov A. T. *Theoretical Grammar of English* / A. T. Iriskulov. – Tashkent, 2006. – 64 p.
10. Leech G. *English Grammar for today* / G. Leech, M. Deucher, R. Hoogenraad. – Macmillan, 1982. – 224 p.
11. Miller J. *An introduction to English Syntax* / J. Miller. – Edinburgh : Edinburgh University Press, 2002. – 206 p.

References

1. Gurevich, V. V. (2004), *Theoretical Grammar of the English language. Contrastive typology of the English and Russian languages* [Teoreticheskaja grammatika anglijskogo jazyka. Sravnitel'naja tipologija anglijskogo i russkogo jazykov], Moscow, 168 p.
2. Ermolaeva, M. E. (2006), *The English language in dialogues* [Anglijskij jazyk v dialogah], Moscow, 136 p.
3. Zinov'eva, L. A., Omeljanenko, V. I. (2012), *All phrases of the English language* [Vse frazy i dialogi anglijskogo jazyka], Rostov-na-Donu, 165 p.
4. Men'shikov, I. I. (2012), *Typology of the responsive sentences in the modern Russian language* [Tipologija responsivnyh predlozhenij v sovremennom russkom jazyke], Dnipropetrovsk, pp. 85–100.
5. Carnie, Andrew (2001), *Syntax*, Oxford, 383 p.
6. Crystal, D. (1995), *Cambridge Encyclopedia of the English language*, Cambridge, 491 p.
7. Keith, Brown (2005), *Encyclopedia of language and linguistics*, Oxford, 9000 p.
8. Gleason, H. A. J. (1965), *Linguistics and English Grammar*, New York, 519 p.
9. Iriskulov, A. T. (2006), *Theoretical Grammar of English*, Tashkent, 64 p.
10. Leech, G., Deucher, M., Hoogenraad, R. (1982), *English Grammar for today*, Oxford, 224 p.
11. Miller, J. (2002), *An introduction to English Syntax*, Edinburgh, 206 p.

Надійшла до редколегії 31.01.2017

УДК 811.134.2

К. В. Устименко

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОЇ СИСТЕМИ РОЗМОВНОГО СТИЛЮ СУЧАСНОЇ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

На основі аналізу розмовної лексики іспанської мови розглянуто особливості лексичної системи розмовного стилю сучасної іспанської мови. Виокремлено основні лексичні групи в системі розмовної іспанської лексики та визначено сферу її функціонування. Зроблено висновки щодо обумовленості складу розмовної лексики тематикою повсякденного, але не виключно побутового спілкування.

Ключові слова: іспанська мова, лексична система, розмовний стиль, лексичні одиниці, міжстильова лексика, стилістичні синоніми.

Е. В. Устименко. Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара. **ОСОБЕННОСТИ ЛЕКСИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РАЗГОВОРНОГО СТИЛЯ СОВРЕМЕННОГО ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА**

На основе анализа разговорной лексики испанского языка рассмотрены особенности лексической системы разговорного стиля современного испанского языка. Выделены основные лексические группы в системе разговорной испанской лексики и определена сфера её функционирования. Сделаны выводы об обусловленности состава разговорной лексики тематикой повседневного, но не исключительно бытового общения.

Ключевые слова: испанский язык, лексическая система, разговорный стиль, лексические единицы, межстилевая лексика, стилистические синонимы.

Ustymenko K. Oles Honchar Dnipropetrovsk National University. *THE FEATURES OF LEXICAL SYSTEM CONVERSATION STYLE OF CONTEMPORARY SPANISH LANGUAGE*

The article deals with the features of lexical system conversation style of contemporary Spanish language. The aim of the research is to outline the features of the lexical system conversational style of contemporary Spanish and to analyze conversational lexis of Spanish language. The stated objective determined the solution of the following research tasks: select and describe the features of the lexical system conversational style of contemporary Spanish.

In the course of research the basic lexical groups of the conversational style of contemporary Spanish language and the area of their usage were defined and described. Conclusions were drawn concerning basic lexical groups and their conditionality structure the conversational lexis by everyday thematic but not exceptionally social interaction. There are some differences between the literary language norm that is accepted as a standard and fixed in the academic dictionaries and conversational style of language that functions in real everyday life. These differences in language, including Spanish, conditioned by the influence of various factors, such as cognitive, cultural and etc. These differences are big in Spanish language. The perspective of further research lies in studying the Spanish conversational style and his lexical system, because today it is one of the most pressing problems in the studies of Spanish in Ukraine.

Key words: lexical system, conversational style, lexical items, stylistic synonyms, Spanish language.

Актуальність проблеми. Дослідження розмовного стилю іспанської мови залишається на сьогодні однією з найбільш актуальних проблем у вітчизняній іспаністиці. Як відомо, існують певні відмінності між літературною нормою мови, яка прийнята за зразок та зафіксована в академічних словниках, і розмовним стилем мови, що функціонує в умовах реального повсякденного життя. Ці відмінності у мові обумовлюються впливом різноманітних чинників, а саме когнітивних, культурних та ін. В іспанській мові такі відмінності є досить істотними.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням різних аспектів цієї проблеми у різний час займалися такі вчені, як В. Бейнхауэр (1991), А. М. Вигара Таусте (1980), М. Касадо Велар-де (1985), А. Брис (2002), Х. Санчес Лобато (1992), І. Сантос Гаргальо (2000), Д. Солер-Еспьяуба (1997) та ін. Роботи іспанських лінгвістів містять великий і цікавий фактичний матеріал про особливості розмовного стилю іспанської мови та тенденції його розвитку, однак вони досить розрізнені і мають в основному описовий, прикладний або методологічний характер. На окремі особливості розмовного стилю в межах методики викладання іспанської мови як іноземної акцентовано увагу в дослідженнях провідного вченого у галузі іспанської лінгвістики Н. М. Фірсової [1–4], яка розглядає сучасне вживання стійких розмовних формул у різних ситуаціях повсякденного спілкування.

Метою даної статті є розкриття особливостей лексичної системи розмовного стилю сучасної іспанської мови та здійснення аналізу розмовної лексики іспанської мови.

Виклад основного матеріалу. У лексичній системі розмовного стилю іспанської мови можна виділити кілька основних груп. Так, основу розмовної лексики іспанської мови становить так звана міжстильова лексика, яка є стилістично нейтральна та загальна для всіх функціональних стилів літературної мови. Дана група слів представлена усіма частинами мови: дієсловами (*tomar, hacer, hablar, ayudar, trabajar*), іменниками (*mesa, coche, comida, bolsa*), числівниками (*uno, tres, segundo*), займенниками (*él, ella, nosotros, vosotros*), прикметниками (*verde, viejo, ucraniano*), прислівниками (*mañana, ayer, hace dos años*), а також службовими частинами мови. Однак відмінності між стилями у лексиці виявляються, перш за все, в силу наявності для кожного стилю власного набору означуваних предметів та понять. Для розмовного стилю це, в першу чергу, побу-

товизми (слова, семантика яких безпосередньо пов'язана зі сферою побуту: *camisa, falda, corbata, cuchillo, tetera, sortén* та інші подібні їм лексичні одиниці). Свою «розмовність» як функціонально-стильову забарвленість вони набувають у результаті їх переважного вживання у контексті побутового мовлення.

Іншу групу слів становить власне розмовна лексика. Основну частину цієї лексики утворюють стилістичні синоніми. Серед них виділяється нечисленна група слів, яку можна умовно позначити як стилістично нейтральну лексику. Нейтральними такі одиниці є не в результаті відсутності функціонально-стилістичного забарвлення, а в результаті недостатньої вираженості емоційної та експресивної забарвленості. Відомо, що з часом розмовні синоніми втрачають свою емоційну виразність, іншими словами, афективна забарвленість слів поступово стирається внаслідок частого вживання. На зміну словам, що втратили свою експресивність, приходять нові лексичні одиниці, поповнюючи синонімічні ряди стилістичних синонімів розмовного стилю. Наведемо приклади лексичних одиниць, що втратили своє емоційне забарвлення, але зберегли стильову приналежність розмовності: нейтр. *hace lo que quiere* – розм. *hace lo que le da la gana*, нейтр. *puedes limpiar la casa* – розм. *puedes recoger la casa*. Також у розмовній іспанській мові зустрічаються аналогічні з вищенаведеними прикладами випадки: нейтр. *ayudar* – розм. *echar una mano*, нейтр. *bocadillo* – розм. *bocata*, нейтр. *me resulta difícil* – розм. *me cuesta*.

Однак, як уже було відзначено вище, кількість стилістично нейтральних синонімів у складі розмовної лексики відносно невелика. Досягнувши нульової емоційності, лексичні одиниці або перестають бути вживаними, або переходять у розряд стилістично нейтральних слів, оскільки вони перестають відповідати одному з головних критеріїв розмовного стилю, а саме виразності та емоційній забарвленості.

Таким чином, основу розмовної лексики іспанської мови складають експресивно забарвлені стилістичні синоніми, що володіють конотаціями емоційності та експресивності. Наприклад: нейтр. *una situación muy mala* – розм. *una situación muy chunga*, нейтр. *la costa está llena de extranjeros* – розм. *la costa está llena de guiris*. Також у розмовній іспанській мові зустрічаються аналогічні з вищенаведеними прикладами випадки: нейтр. *fácil* – розм. *chupado*, нейтр. *extranjero* – розм. *guiri*, нейтр. *rubio* – розм. *rubiales*, нейтр. *viejo* – розм. *viejales*.

Розмовній лексиці будь-якої мови властиве переважання негативних, знижених емоційних та емоційно-оцінних додаткових значень. У лексиці іспанського розмовного стилю (і це демонструють наведені вище приклади) також переважають негативні, фамільярно-знижені емоційні та оцінні конотації.

Виникнення стилістичних синонімів у розмовному стилі іспанської мови концентрується навколо пріоритетних тем повсякденного спілкування: робота, сім'я, здоров'я, харчування, відносини з іншими людьми, характеристика людини, гроші, соціальні проблеми та т. ін. Таким чином, організуються численні класи семантично пов'язаних між собою слів, які становлять велику лексико-семантичну єдність. У розмовному стилі іспанської мови можна виділити наступні великі семантичні єдності, що об'єднують слова відповідно до «суперсмислів» (термін О. М. Васильєвої. – К. У.) [5]: «праця – робота – професія», «розум – навчання – знання», «характер людини», «зовнішність», «фізичні стани людини», «емоційні стани, відносини і взаємини», «гроші», «ставлення до власності, спосіб її привласнення», «характеристика різкого фізичного впливу», «особливості пересування», «їжа», «смерть», «дозвілля – розваги – жарти», «здоров'я і хвороби», «спорт», «транспорт – засоби пересування», «політика – соціальні проблеми» та ін. Наприклад: суперсмісл «праця – робота – професія»

реалізується у нейтр. *él quiere ser conocido como abogado* – розм. *él quiere ser conocido como picapleitos*, нейтр. *trabajar con el ha sido muy bonito* – розм. *currar con el ha sido muy bonito*. Також у розмовній іспанській мові зустрічаються аналогічні з вищенаведеними прикладами випадки: нейтр. *administrativo* – розм. *chupatintas*, нейтр. *taxista* – розм. *pasetas, pesetero*, нейтр. *psiquiatra* – розм. *loquero*, нейтр. *trabajar mucho* – розм. *deslomarse, trabajar como un animal, romperse el lomo*, нейтр. *perezoso, holgazán* – розм. *vago*.

Особливе місце у складі розмовної лексики іспанської мови займає група слів, що не мають нейтральних та інших стильових відповідностей. Такі слова мають усі якості, властиві розмовній лексиці, але позначають предмети або поняття, що не актуальні в інших сферах; для позначення подібних денотатів у нейтральному стилі необхідно вдаватися до описового обороту. Наприклад: *marchoso – persona, a la que le gusta salir mucho de fiesta, gorrón – persona que siempre está comiendo de los demás y nunca se invita a nada, matarratas – producto de mala calidad*.

Згідно з розподілом по «суперсміслам» такі лексичні одиниці також неминуче належать до одного з семантичних класів розмовного стилю. Особливо багато такого роду стилістично «безеквівалентних» лексичних одиниць в іспанській мові належать до лексико-семантичних єдностей «їжа» та «спорт». Наприклад:

Їжа: *montado – bocadillo de carne, pepito – bocadillo pequeño de ternera, cortado – café con poca leche*;

Спорт: *azulgrana – aficionado o jugador del club de fútbol del Barcelona, chupar banquillo – cuando el jugador del fútbol esta en la reserva, pichichi – el máximo goleador de la liga*.

У системі розмовної лексики також знаходяться слова з суфіксами суб'єктивної оцінки. Такі слова набувають у мові вираженого розмовного функціонально-стильового забарвлення. В іспанській мові дану функцію виконують:

– суфікси зі значенням «зменшувальності» та «пестливості»: **-ito/-ita** (*barquito, manita*), **-cito/-cita** (*corazoncito*), **-ecito/-ecita** (*fiestecita, viejecita*), **-ececito/-ececita** (*piececito*), **-illo/-illa** (*teatrillo, sombrilla*), **-cilio/-cilla** (*galancillo, fiestecilla*), **-ececillo/-ececilla** (*piececillo*), **-uelo/-uela** (*espejuelo, ganchuela*), **-zuelo/-zuela** (*ladronzuelo, leyzeuela*), **-ico/-ica** (*zapatico, llorica*), **-ecico/-ecica** (*vocecica*), **-ececico/-ececica** (*piececico*);

– суфікси зі значенням «збільшеності»: **-ón/-ona** (*hombrón, litrona*), **-azo/-aza** (*cochazo, bocaza*), **-acho/-acha** (*ricacho*), **-ote/-ota** (*machote, cabezota*), **-etón/-etona** (*hombretón, guapetona*), **-udo/-uda** (*membrudo, panzuda*), **-acó/-aca** (*libraco*);

– суфікси зі значенням «зневажливості»: **-astro/-ostra** (*padastro, poetastro*), **-ajo/-aja** (*trapajo, migaja*), **-ejo/-eja** (*animalejo, cabreja*), **-ijo/-ija** (*clavija*), **-acho/-acha** (*hombracho, clientacha*), **-ucho/-ucha** (*casucha*), **-ote** (*lugaroté*), **-uza** (*gentuzas*), **-uzeo/-usca** (*pardusco, verdusca*).

Дані суфікси не стільки вказують на розміри відповідних реалій, скільки передають емоції того, хто говорить, його суб'єктивну оцінку по відношенню до предмету розмови: схвалення/несхвалення, іронію, сарказм, презирство, милування. У ряді випадків вони передають тільки функціонально-стильове розмовне забарвлення: *¡un momentico!, ¡ahorita mismo!, amiguito, guapetona*.

Для іспанського розмовного стилю характерно також використання великої кількості усічених слів (*palabras apocopadas*), як наприклад: *colé (colegio), profe (profesor), peli (película), mili (servicio militar), uni (universidad), bici (bicicleta), poli (policía), tranqui (tranquilo)*. Самі по собі усічені слова мають виражене функціонально-стильове маркування, що вказує на їх приналежність до розмовно-

повсякденного стилю. Незважно помітити, що усічені слова також належать до одного з виділених відповідно до суперсміслів великих семантичних класів слів.

Окрему групу розмовної лексики складають вигуки і вигуківі конструкції, які втілюють головні риси розмовного стилю, а саме: експресивність, емоційність, еліптичність. Відзначимо той факт, що в останні десятиліття спостерігається швидке розширення цього класу слів в іспанській мові. Це пов'язано із загальною тенденцією до демократизації й «інтимізації» мовної поведінки іспанців [6]. Поряд із традиційними «старими» вигуками та вигуківими конструкціями, як наприклад: *¡Ah!*, *¡Ole!*, *¡Dios!*, *¡Jesús!*, *¡Vale!*, *¡Caramba!*, *¡No me digas!*, з'явилася (і продовжує з'являтися) велика кількість нових похідних вигуків; найбільша їх кількість утворилася від найбільш уживаних дієслів, а саме: *ir*, *venir*, *andar*, *oir*, *mirar*, *dar*, *decir* та ін. Наприклад: від *ir* – *¡vaya!*, від *andar* – *¡anda!*, від *venir* – *¡venga!*, від *dar* – *¡dale!*, від *oir* – *¡oiga!*. Всім новим похідним вигукам притаманні семантично дифузні функції, отже вони можуть використовуватися для вираження цілого спектра людських емоцій та волевиявлення, а реалізація їх значень залежить від паралінгвістичних засобів. Так, різні семантичні диференціації виявляються з опорою на мовні та позамовні засоби: інтонацію, тон, ритм, силу та тембр голосу, а також жести і загальний контекст, які є визначальними у прояві тих чи інших значень вигуків. До категорії вигуків іспанські граматисти традиційно відносять також різні мовні формули, що використовуються у розмовно-повсякденних мовних актах, наприклад: *¡Hola!*, *¡Oye!*, *¡Adiós!*, *¡Hasta pronto!*, *¡Chao!*, *¡Hasta ahora!*, *¡Muy Buenos!*, *¡Buenas!*, *¡Mil gracias!*, *¡Salud!*.

Висновки. Склад іспанської розмовної лексики змінюється під впливом культурних та когнітивних факторів і обумовлений, перш за все, тематикою повсякденного, але не виключно побутового спілкування. Цей факт має принципове значення, оскільки межі повсякденного спілкування значно ширші та більш рухливі, ніж межі побутового спілкування, хоча тематика побутового спілкування і становить його ядро.

З точки зору функціонально-стильової маркованості ми виділили у складі розмовної іспанської лексики кілька груп. Особливу групу утворюють побутовізви – слова, що є розмовними через приналежність до семантичного контексту побуту та повсякденності. Ядро розмовної лексики складає власне розмовна лексика, основу якої складають стилістично нейтральні синоніми, експресивно забарвлені синоніми та слова, що не мають стильових еквівалентів. Найчисельнішою підгрупою є експресивно забарвлені синоніми. Окреме місце серед них належить усіченим словам.

Особливе місце у складі розмовної лексики займають вигуки, що пояснюються самим характером розмовного стилю, головними властивостями якого є експресивність, еліптичність та емоційність.

Вбачаємо перспективу у подальших дослідженнях та наукових розвідках на дану наукову тематику.

Бібліографічні посилання

1. **Фирсова Н. М.** Испанская разговорная речь / Н. М. Фирсова. – М. : Восток-Запад, 2007. – 253 с.
2. **Фирсова Н. М.** Современный испанский язык в Испании и странах Латинской Америки / Н. М. Фирсова. – М. : АСТ : Восток-Запад, 2007. – 352 с.
3. **Фирсова Н. М.** Грамматическая стилистика современного испанского языка. Имя существительное. Глагол / Н. М. Фирсова. – М. : Высш. шк., 2002. – 352 с.

4. **Фирсова Н. М.** Испанский речевой этикет / Н. М. Фирсова. – М. : Инфра-М, 2001. – 183 с.
5. **Васильева А. Н.** Курс лекций по стилистике русского языка. Общие понятия стилистики. Разговорно-обиходный стиль речи / А. Н. Васильева. – М. : Эдиториал УРСС, 2005. – 240 с.
6. **Федосова О. В.** Междометия в современной испанской разговорной речи / О. В. Федосова // Аксиологическая стилистика: проблемы лингвоконцептологии, семантики и стилистики : сб. науч. трудов / науч. ред. Красавского Н. А. – Волгоград, 2006. – С. 194–198.

References

1. Firsova, N. M. (2007), *Spanish conversational speech [Ispanskaja razgovornaja rech']*, Moscow, 253 p.
2. Firsova, N. M. (2007), *Modern Spanish in Spain and Latin American countries [Sovremennyj ispanskij jazyk v Ispanii i stranah Latinskoj Ameriki]*, Moscow, 352 p.
3. Firsova, N. M. (2002), *Grammatical stylistics of Modern Spanish. Noun. Verb. [Grammaticheskaja stilistika sovremennogo ispanskogo jazyka. Imja sushhestvitel'noe. Glagol]*, Moscow, 352 p.
4. Firsova, N. M. (2001), *Spanish speech etiquette [Ispanskij rechevoj jetiket]*, Moscow, 183 p.
5. Vasil'eva, A. N. (2005), *Lecture course on stylistics of Russian language. General concepts of stylistics. Colloquial style of speech [Kurs lekcij po stilistike russkogo jazyka. Obshhie ponjatija stilistiki. Razgovorno-obihodnyj stil' rechi]*, Moscow, 240 p.
6. Fedosova, O. V. (2006), “Interjection in Modern Spanish speech” [“Mezhdometija v sovremennoj ispanskoj razgovornoj rechi”], *Aksiologicheskaja stilistika: problemy lingvokonceptologii, semantiki i stilistiki*, Volgograd, pp. 194–198.

Надійшла до редколегії 16.02.2017

УДК 811.161.1'367.332

О. В. Шкурко

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара

ПРОБЛЕМА ОМОНИМИИ В СЛАВЯНСКОЙ ЛИНГВИСТИКЕ

Исследована проблема синтаксической неоднозначности: прослежен генезис понятия омонимии в ее традиционном понимании и синтаксической омонимии в частности в славянской лингвистике XIX–XXI веков; рассмотрена общая классификация омонимов; определена сущность синтаксической многозначности; указаны разновидности двужначных синтаксических конструкций.

Ключевые слова: лексическая и грамматическая омонимия, синтаксическая и структурная омонимия, омонимы-предикативы, омонимы-номинативы, двусторонняя синтаксическая связь.

Шкурко О. В. Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМА ОМОНИМІЇ В СЛОВ'ЯНСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Досліджено проблему мовної неоднозначності. Простежено генезис поняття омонімії в її традиційному розумінні та синтаксичної омонімії зокрема у слов'янській лінгвістиці XIX–XXI століть. Розглянуто загальну класифікацію омонімів. Визначено сутність синтаксичної багатозначності, зазначено різновиди двозначних синтаксичних конструкцій.

Ключові слова: лексична і граматична омонімія, синтаксична і структурна омонімія, омоніми-предикативи, омоніми-номінативи, двосторонній синтаксичний зв'язок.